

„Jaz? Prav nič, gospod; jaz mu ne delam napotja. Seveda, vsega tudi ne morem mirno požreti, in če me zmerja, no, potem ga zmerjam tudi jaz. Gospod, samo on je kriv; če bi bil on drugačen, drugačna bi bila tudi jaz.“

Gospod župnik je takoj uganil, kje ta mladi parček čevljev žuli, pa se je delal, kakor bi bil popolnoma prepričan o Lizini nedolžnosti, in pravi: Vsekakor, Liza, je težko tako živeti, toda povej mi, kako ti morem pomagati? Saj jaz ne morem drugače narediti.“

„O da, gospod župnik“, odgovori naglo Liza in pri tem se ji vesolja zasvetijo oči, ker vidi, da je župnik na njeni strani; „pokličite ga enkrat k sebi in ga dobro ozmerjajte; čim huje, tem bolje.“

„Prava ljubezen ne govori iz te ženske; ž njo seveda ni dobro črešenj zobati, a jo bomo že ozdravili.“ Tako si misli župnik, ne reče pa ničesar.

„Veš kaj, Liza, mislim, da zmerjanje ni vedno najboljšo sredstvo, s katerim bi naredili grobe ljudi zopet prijazne; največkrat gre boljše z lepimi besedami.“

„Gospod župnik, pri njem ni vredna dobra beseda niti počenega groša; pomagalo bo le, če mu enkrat dobro izprašate vest.“

„Misliš? Kaj pa, če bi jaz vedel za kakšno drugo sredstvo?“

„No, če mislite, gospod župnik, mi je tudi prav.“

„Liza, povej mi odkritosrečno: Ali delaš v resnici resno na to, da bi živela v miru skupaj?“

„O gospod, kako vesela bi bila, če bi bil enkrat mir v hiši!“

„Liza, glej, za to imam neko sredstvo, ki bo gotovo pomagalo tudi brez zmerjanja. Ti mi moraš obljubiti, da boš natanko vse storila tako, kakor ti bom rekel, če ne, ti ga sploh ne dam.“

„Gospod župnik, prosim lepo, dajte mi, storim vse.“

Župnik gre v sosednjo sobo in pride čez par minut z nekim listkom v roki nazaj. „Poglej sem“, ji pravi, „tu na listku stoji čarovniške besede.“ Liza se začudi, kajti da je gospod župnik čarovnik ali nekaj takega, bi si ne bila mislila. Toda gospod župnik je resen; „ti sicer ne razumeš, kar je napisano“, ji pravi, „a nič ne de. Glasi se tako-le: Apel adeseb opel otem edjan, — aduh adeseb ap idor tepoz odul odeseb! To se nauči popolnoma natanko iz glave, in kadar bo mož zopet grob in te bo zmerjal, izgovori takoj trikrat natihoma ta izrek počasi in razločno. Ali me razumeš?“

„Da, gospod župnik.“

„Toda glavna reč pravzaprav še-le pride: Dokler ne boš trikrat izgovorila tega izreka, ne smeš reči nobene besede, niti ene, ker sicer izgubi na mestu vso čarovno moč. Če boš pa vse tako natanko naredila, kakor sem ti rekel, boš videla, kako čudovito pomaga. Torej, ali zdaj veš, kaj imaš storiti?“

„Da, častiti gospod.“ Komaj je čakala, da bi dobila brž to coprnijo v roke.

„Ali boš pa res vse natanko storila?“

„Da, gospod župnik.“ Z obema rokama je segla po listku, ki ga ji je dal župnik, pozdravila in hitro zletela skozi vrata. Komaj je bila na prostem, se je že začela učiti Apel ad-ad-es-es-eb opel... in potem celo pot do doma.

III.

Svet mir se je vrnil v hišico pri potoku. Prijazna tihota obema kraji, koder se je prel ob vsaki uri podnevi in ponoči razlegal krik in robot po okolici. Zene v sosesčini so stikale glave skupaj in ugibale na vse strani, da bi zvedele, kaj je prineslo zopet mir hišici ob potoku, a niso mogle uganiti. Da, kdo bi si pa mogel misliti kaj tako nezasišanega, da je župnik ta dva zakonska — zacopral.

In vendar je tako. Pravo čudežno sredstvo ta čarovniški izrek! Če bi se ne bilo res zgodilo, bi človek ne mogel verjeti. Najprvo je zacopral njo in potem njega. — Ko je namreč prišla Liza od župnika domov, je kričal France nad njo: „Kje si bila zdaj? Iščem te že po celi hiši. Zakaj nič ne poveš, kam greš?“

„Ker nočem. Ali misli milostni gospod, da ga bom vsakikrat prosila za dovoljenje?“ Že je hotela na ta način zbadljivo govoriti, ko se spomni coprniskega izreka. Apel adeseb opel otem... Ko je izgovorila trikrat, bi bila že lahko povedala, kar je mislila, a tedaj se je bila jeza že izkadila; zato ga je prijazno vprašala: „Ali me za kaj rabiš?“

„Pomagaj mi zmetati deteljo, potem lahko greš, kamor hočeš.“ Ona ga je začudeno gledala. Res je tako, kakor je župnik rekel. Coprnija ima velikansko moč.

„Že zopet nimaš o pravem času skuhanega“, je zarečal France, ko je prišel o pravem času s polja domov in je juha še stala v peči.

„In ti si že zopet tukaj, stari grobjan.“ Že ji je ležalo na jeziku, da bi mu tako zasolila nazaj, a v tem trenutku se je spomnila, kaj ji je storiti. Zopet je enkrat, dvakrat, trikrat ponovila Apel adeseb opel... „Vsedi se tukaj nekoliko, bo takoj gotovo; danes mi je nerado gorelo, zato ni tako hitro, kakor bi moralo biti.“

„A tako, no, seveda, potem pa ne moreš nič za to“, je rekel opravičevaje.

To ima pa res coprnisko moč. „Seveda tako študiran gospod že ve nekaj“, si misli Liza.

„Žganci so zopet premalo osoljeni. Človeka mora zgrabiti jeza, ko mu postaviš tako jed na mizo.“ Nato je vrgel France žlico po mizi, da je zazvenelo.

Rdečica je stopila ženi na obraz od jeze. „Le pusti jih, če ti niso prav, in jutri si jih skuhaj sam, ti zbirljiv kljun, ti...“ — je hotela reči. V tem trenutku se pa spomni, da ga mora zacopirati. Brž začne govoriti: „Apel adeseb...“, med tem pa se sama

prepriča, da žganci res niso dobri in pravi popolnoma mirno: „Le pusti jih in pomiri se; jutri bodo zopet boljši. Za dapes mi moraš že odpustiti.“

In res! Coprnija je pomagala, nevihta se je zopet plegla. Žganci so se dali vseeno še jesti in zjasnilo se je, predno bi imelo treščiti. Seveda, če zna žena copirati, potem lahko pomiri in premaga vse nemirne duhove, ki bi radi kalili hišni mir.

Liza je morala še večkrat tako copirati, a vsakikrat je bilo bolje. Kmalu je Francetu popolnoma odcoprila jezo. In zdaj je bil mir v hiši.

Nekega lepega dne zopet nekdo trka na župnikova vrata, in zopet je Liza, ki vstopi s prijaznim pozdravom; a zdaj ne prihaja potrtega srca, ampak nasprotno, radost ji žari v očeh.

„No, kaj je, Lizika, ali je kaj pomagalo?“ kliče ji župnik smehljaje nasproti.

„In pa kako, gospod župnik, to Vam rečem! Krasno je šlo od rok. Kadar sem zgovorila trikrat te besede, ni bilo nobene žal-besede potem, Nobenkrat več se nisva kregala. Gospod župnik, zelo sem Vam hvaležna.“

„Je že prav tako, Lizika“, pravi gospod, „vesel sem, da se bo tako lepo izteklo.“

„No, kakor rečem: imenitno. To mora biti res nekaj posebnega. Dajte no, gospod župnik, povejte mi, kaj pomenijo te besede. Vi gotovo veste.“

„Že vidim, Liza, radovedna pa nisi posebno“, se je smejal gospod župnik. „Zastran mene že lahko zveš, toda to ti rečem že zdaj: Če misliš biti huda, pa ti ne povem.“

„O, gospod, prav gotovo ne.“ Komaj je čakala, da bi izvedela.

„Vsedi se sem, da ti bom razložil.“ Komaj ji je župnik to rekel, je že sedela in napeto čakala, kaj bo.

Gospod župnik se vsede in začne počasi:

„Ti veš, Liza, da morata biti dva, ako se hočeta kregati in prepirati, enemu samemu ne gre dobro. In če se drugi nič ne oglasi, mora prvi tudi kmalu nehati.“ Naši Lizi se je pri teh besedah že začelo malo jasnit.

„Gre se torej samo za to, če more biti eden izmed teh tih. Ali me razumeš?“ No, če ga je razumela? Čez in čez jo je oblila rdečica in osramočena je gledala v tla.

„Glej, Liza, če je žena tiho, se mož ne more prepirati. In molčati ni nikakor tako velika umetnost. Prej si gotovo mislila, da nikakor ni mogoče ostati tiho, kadar zroji mož. Glej, zato si morala te besede izgovorjati. To te je prisililo, da si za prvi trenotek molčala, med tem pa se je polegel vihar in ko je videl mož, da mu nisi rekla nobene žal besede, je tudi on umolknil. In ker te je videl tako mirno, postal je tudi on mirnejši.“

„Vidiš, to je vsa coprnija. Ta coprnija je — samozatajevanje in oni čarni rek je — moder pregovor, čegar besede so le zaobrjane. Glasi se tako-le: Lepa beseda lepo mesto najde — huda beseda pa rodi zopet hudo besedo.“

Liza je šla domov. Zdaj je vedela, kaj vse to pomeni. Od sedaj je še-le prav „coprila“ z molitvijo in samozatajevanjem ter je srečno in mirno živela prav do smrti. In ko so jo nesli k pogrebu, je točil mož grenke solze in se ni dal potolažiti; kruta smrt mu je pobrala ženo, ki jo je ljubil s celim srcem.

„B.“

Medvedji lov.

(J. B.)

Lovretovec je bil graščinski lovec. Sitna se mu je zdela ta služba, kajti stikati za lovkimi tatovi, katerih je bilo v njegovem okrožju veliko, ni posebno prijetno.

Prav danes je naletel na srnam nastavljene zanjke in nevoljen in čmeren je stopal proti domu. Sumnil je črevljarjevega Ludvika, najprebrisanejšega zloglasne tolpe. Sumnja se mu je zdela opravičena tem bolj, ker je našel tudi sled krvi, ki je držal proti njegovi koči.

Na njegovo ovadbo so preiskali črevljarjevo kočjo in našli že nasoljeno srno. Ludovika so potegnili v zapor in mu naložili povrnitev škode.

Celih dolgih 14 dni je pogledoval Ludovik skozi zamreženo okence in razmišljal, kako bi se maščeval nad graščkim lovecem.

Prišel je iz zapore; sneg je baš pobelil dolino in log. Ludvik je vzel sekuro ter obtesal iz lesa čudna podplata, katera si je potoma navezal na nogi ter capljal v gozd. Hodil je kake četrt ure po gozdu, ko je dospel do skalnate votline. Tam je narezal vejevja in ga nabasal v sešito rujavo vrečo, katero je prinesel seboj. To je zavalil v temno votlino, obrnil svoja čudna podplata na nogi, tako, da so stopinje kazale zopet proti votlini, in krenil je veselo po drugi poti domov.

Komaj je sladko legel za peč, ko zasliši lovski rog.

Graščinski veliki hlapec je šel slučajno ob gozdu in zasledil medvedove stopinje.

Lovretovec je urno sklical nekaj kmetov in hlapcev. Dobro oboroženi so stopali prav po vojaško proti gozdu. Nekaj korakov pred njimi pa je hitel Lovretovec in sledil stopinje. Komaj hodijo četrt ure po gozdu, že odskoči dolgi Lovretovec in pove, da so baš sedaj pred votlino, kamor drži še drugi sled stopinj.

Lovretovec je tihoma lezel proti votlini in napanjal oči, drugi pa so se postavili v nekak polukrog. Kar jim pomigne Lovretovec in vsi se pomaknejo tiho do njega.

„Glejte! prav pred izhodom leži kosmatinec“, kaže jim Lovretovec. „Pomerite vsi vanj in ko rečem: tri — ustrelite, a dobro...!“

Ustrelili so prvič strahoma, drugič... tretjič pa niso več streljali, kajti iz votline ni bilo piti enega meveda.

Osvetlili so rujavi predmet in ga potegnili iz votline. Bila je obsežna vreča, polna dračja in vejevja...!

Vsi so se iz srca smejali Lovretovcu, najbolj pa se je režal črevljarjev Ludvik, ko je o tem govorila vsa vas.

Usoda štirih muckov.

(Napisal Januš Golec.)

Vsakemu človeku se več ali manj priljubi kaka žival, katero rad vidi in tudi rad reči, če je le mogoče. Kmet, bolj praktičnega in resnega duha, visoko ceni domačo živino, kakor govedo in konje; krulčiči šetinci poleg kuretnine so že zapisani bolj v žensko, nego moško sree. Še bolj, kakor po deželi, nahajamo pa po mestih večkrat že prevročjo ljubezen do živali. Kotičke mestnih src posejajo le bolj našemljeni šipselni, mučki, kanarčki itd.

Tudi gospodu Matiju, dolgoletnemu župniku v H... , so prav v posebni meri prirastli k srcu štirje mucki. Kdo bi jim pač to tudi zameril, bili so pač gospod mestni otrok in so to ljubezen že menda poddedovali po materi. Tudi kot župniku na deželi se jim ta ljubezen do muckov ni prav nič ohladila, ampak še celo napredovala je z njihovo starostjo. Črni pik, sivo pisani pagatl, raznobarni murič in beli ljubič bili so gospodu Matiju že več let prav udani prijatelji.

Po štiri raznobarvne mucke so gospod Matija že od nekdanj redili, pa raznobarni so morali biti, iz česar je razvidno, da so ljubili gospod barve v vseh stopnjah, torej tudi njihov umetniški okus ni bil čisto pod ničlo. Vsaki dan redno, kadar so g. Matija odkosili z gosp. kaplanom, potegnili so iz žepa veliko pisano ruto, se na dolgo in široko obrisali, nato položili ruto na mizo, z dolgo roko pa segli v žep po tobačnico. Kakor je že navada pri šnofarjih, pokljukali so tudi gosp. Matija, predno so tobačnico odprli, po njej s kazalcem in sredincem. Imeli so pa tudi to navado, da kadarkoli so kljukali s prsti po tobačnici, so vedno pokašljevali v višjih in nižjih glasovih, ali iz potrebe, ali iz navade, tega ne vem.

Kakor na komando, so pri gospodovem kašljanju vstopili tudi njihovi mucki. Naprej je prisvetil pik s svojim črnim repom, za njim je primijaval pagatl za tema pa v štricmurič in ljubič. Vsedi so se okrog g. Matija po dva in dva na vsako stran, kajti gospod Matija so bili nekdanj vojak, navajeni na red, in red jim je bil tudi pozneje nad vse ljub, tudi pri muckih. Še-le po končani paradi so dobili gospodovi mucki ostanke mesa in nato, če so bili gospod posebno dobre volje, jim je tudi kateri slobodno splezal po nogah na roke.

Seveda mlajši gospodje kaplani, kar goreči od modernih socialističnih idej, so si večkrat mislili, zakaj ta nepotrebna potrata; meso, ki ga ničvredne mačke pojejo, bi se lahko dalo kakemu revežu. Toda gorje vsakemu kaplanu, ki je skušal za te nazore pridobiti tudi srce gospoda Matije, zameril se jim je s temi modernimi idejami prav do grla; kajti kdor ni bil prijatelj muckov, tega tudi gospod Matija niso prav marali.

Dobili so pa gospod Matija nekoč mladega kaplana, kar iz bogoslovnice so prišli k njim. Vedel je pa dobro ta mladi gospod, podučen po ustnem izročilu, kakšno mesto da zavzemajo pri gospodu Matiju njihovi mucki. Ker je bil pa ta gospod še povrh prav dobro podkovnan v koščjih mestih dušnega pastirja, mislil si je: Eh, če gospod Matija nimajo drugih napak, nego da šnofajo in radi vidijo mačke, se bode že izhajalo z njimi. In res g. Matija in ta mladi gospod sta kaj dobro skupaj vozila. Posebno je še gospod Tonč, kakor so klicali g. župnik kaplana, g. Matiju radi tega k srcu prirastel, ker njihovih muckov ni zametaval, ampak jim še celo tu pa tam vrgele kak ostanek. G. Matija pa tudi niso bili nehvaležen človek, in v nagrado za ljubezen do živali, je gospodu Tonču marsikatera klobasica smuknila po grlu. Dobro se je godilo g. Tonču pri g. Matiju. Vendar gosp. Tonč ni bil popolnoma takšen, kakoršnega se je kazalo na zunaj, posebno njegova ljubezen do muckov je bila le navidezna, ker mu je bila v prid, v resnici je pa sovražil to mačko zverino prav iz dna srca.

Gospod Matija pa so se od dne do dne bolj sturali, začeli so jim na starost tudi zobje izpadati eden za drugim. Le težko so še grizli in vedno jadikovali, kaj bi bilo pač za storiti? Gospod Tonč jim je vedno prigovarjal, naj gredo v mesto in si puste napraviti nove zobe. Ali gospod Matija, akoravno rojeni v mestu, so se v starosti bali mesta, posebno pa še zdravnik. Toda sila kola lomi, tudi našega gospoda Matija je prisilila, da so se odločili, se peljati prihodnji teden v mesto in si kupiti te, tolikanj priporočane zobe. Dolgo je trpelo, predno so se poslovili od doma, prej so pa podali še v slovo g. Tonču roko, opomnili so ga še enkrat, naj nikar ne pozabi na mucke. G. Tonč jim je to tudi sveto obljubil, samo držal ni obljube. Od veselja so se gospodu Tonču zaiskrile oči, ko je videl gospoda Matijo izginiti za hribom za celi teden. Misli si je: Sedaj, mačke mrcine, se bodem jaz nad vami maščeval za-se in svoje prednike. Kruto maščevanje je stuhal gospod Tonč v svoji prebrisani glavi, ki se mu je pa tudi do dobra posrečilo. Ko je sedel opoldne pri kosilu, oblekel je g. Matija precej prostoren talar, nataknil njihove vsak-

danje naočnike in sedel za mizo. Po končanem obedu izvleče iz žepa gospodovo veliko ruto, za ruto tobačnico in pokljuka zraven kašlja po tobačnici. Kot bi trenil, so bili vsi štirje mucki pri njem v sobi in zavzeli svoje navadne prostore okrog gospoda Tonča, misleč, da so gospod Matija. Škodoželjno se zasmeji gospod Tonč, ko jih vidi vse štiri ljubeznivo okrog sebe štrigati z repci; enega za drugim prime in posmuka vse v vrečo, katero dobro od zgoraj zaveže. Nobeden se ni niti najmanj ustavljaj, trdo prepričani, gospod Matija se gotovo ne bodo spozabili na njih.

Ko jih je imel pred seboj zavezane v vreči, vzame vitko palico in vušk, vušk po mačkih; siromaki so sicer drapali po vreči in se drli, pa nihče jim ni prihitel na pomoč. Zdaj pa zdaj se je še gospod Tonč oddahnil, potolkel po tobačnici, zakašljaj, obrnil vrečo še na drugo stran in z nova začel udrihati s palico po muckih. Sčasoma pa je pričela že tudi njega roka boleti, praskati ga je že začelo po grlu vsled prisiljenega kašljanja in odvežal je vrečo, iz katere so se vsuli mucki. Zbrali so se zadnje moči in brrr, brrr so jo udri s skozni vrata čisto zmešana, nič več v vojaškem redu; ubogi zastavonoša pik jo je zadnji smodil s povešenim repom za drugimi, menda jih je že najbolj dobil. Hudomušni gospod Tonč je bil prav zadovoljen s svojim dosežanim uspehom, vendar je bil še-le na pol poti. Končni uspeh bi se naj še-le pokazal, ko se bodo pravi gospod Matija vrnili.

Cez štiri dni pripeljali so se tudi gospod Matija proti večeru domov. Gospod Tonč jih je šel pozdravljat že k vozu. Gospod Matija so se zadovoljno smejali, stopaje z voza, in podali roko gospodu Tonču, rekoč: „Ha . . . ha . . . gotovo ste dobro gospodarili doma.“ Tudi štirje mucki so prišli s postrežnico, pozdravljat g. Matija. Gospod Matija pa so samega veselja, da zopet vidijo svoje ljubljence, vzeli tobačnico, potrkali po njej, in med navadnim kašljanjem ponudili gospodu Tonču. Komaj pa mačje zverine zaslišijo gospoda Matije kašel, uberejo jo eden za drugim. Navihani gospod Tonč se je tako smejal, da še snofati ni mogel; gospod Matija pa so žalostno gledali za mucki, ne vede, kaj to pomeni. Ko se je pa pri večerji ta pobeg muckov zopet ponovil, začeli so gospod Matija že nekaj sumiti, ker so pa bili tisti večer dobre volje, komajdeni vsled novih zob, vprašali so gospoda Tonča: „No, no, le povejte gospod Tonč, kaj ste pa napravili z mojimi mucki, da se me sedaj tako boje?“ Med smehom jim razodene gospod Tonč, kako je s palico preganjal hudobca iz njih. Tisti večer so se gospod Matija še sicer smejali, ker so bili židane volje, vendar gospoda Tonča je doletela že na tem svetu kazen za pretep. Gospod Matija so mu namreč kot plačilo za to šalo odtegnili slastne klobasice, s katerimi se je doslej gostil gospod Tonč vsako popoldne ob štirih. Toda tudi maščevanje gospoda Matije nad gospodom Tončem jim ni prineslo zaželjene spravle z mucki; če se pa bode sovražno razmerje med gospodom Matijem in mucki v prihodnosti izboljšalo, bodem že še pravočasno poročal.

Plemenito maščevanje.

(Napisal Vekoslav.)

Bilo je lepega jesenskega dne. Mlad mož je stal pred železno ograjo vile „Fortuna“ in se oziral boječe navzgor proti hodniku. Njegova obleka in čevlji so bili zaprašeni. Na hodniku je sedela mlada gospa, ob koje strani se je igral mlad deček, čigar obleka je kazala na premožno družino. Velik pes je ležal na tleh in raztezal svoje ude v solnčni toploti. Mlad mož je malo postal, potem pa v hipnem premisleku odprl železne duri in vstopil na dvorišče.

„Vaša milost“, je začel boječe.

„Nič, nič!“ je rekla gospa razburjeno, „odidite takoj!“

Potnik nadaljuje: „Mislim sem, za božjo voljo, prositi vsaj za košček kruha. Silno sem lačen; dela iščem!“

Gospa je vstala. „Proč od tod!“ je dejala jezno. „Tukaj ne trpim potepuhov! Idite! Karo je hud. Če stopite še samo za korak bliže, odpnem mu verigo in izgubljeni ste. Proč torej!“

Pes je cvilil in se hotel oprostiti, da bi skočil na nadležnega tučca. Gospa stopi k njemu in položi roko na verigo: „Samo še trenotek“, dejala je razburjeno, „in izpustim ga. S potepuhi naredimo kratko!“ Ubožec ni odgovoril nič. Obrnil se je in zapustil vilo. Srce njegovo pa se je krčilo divje bolesti. „In če bi potrebovali kedaj moje pomoči“, je rekel, obrnivši se proti vili, „in bi me prosili, kakor jaz danes vas!“ Dvignil je desnico kakor k prisegi in se vrgel na tla, da bi si pokrnil žalostno obličje.

Nikdar bi ne bil beračil, in sklenil je, to nikdar več storiti, akoravno bi moral na cesti gladu umreti. Njega rokodelstvo, dasiravno je pridno delal, mu ni prineslo nikakih prihrankov. Svojo staro oslepele mater je preskrboval, in sedaj je moral še bratovega otroka, kateremu je umrl oče. Delavnica, v kateri je delal, se je opustila, in od istega časa ni imel dela. Tedaj je izvedel, da v nekem trgu lahko nekaj zasluži; torej se napoti tje peš. A ker je bila pot daljna, so se čevlji kmalu raztrgali in tudi živež je bil pri kraju. Nikjer še ni beračil, kakor tukaj pri premožnih in še tukaj so mu prošnje odbili. In kako trdosrčni so ti ljudje! Lenuh, potepuh, so ga nazvali! To ga je v srce bolelo.

Gospa je šla v hišo. Bila je sama doma in na služkinjo se ni zanesla, kajti ta je bila boječa. Pred kratkim se je prigodil v bližini roparski umor, o katerem se je govorilo, da so ga učinili popotniki, in tega se je mlada gospa bala. Od tistega časa so se

jeli ljudje ogibati vsakega brezdelneža. In vendar si je gospa predbacivala, da je menda ravno kar odišle mu prosilec delala krivico. Če bi bil v resnici pomoči potreben človek, mislila si je, bi bilo trdo od mene, da sem ga odpodila. Pa spomin na umor in pa obljubo, ki jo je dala možu, da ne pusti nobenega k hiši, jo je pomirila.

Kmalu se je umirila, kajti tudi hlapec se je vrnil domov, da bi jo odpeljal proti kolodvoru. Čakat soproga. Kako hitro je šlo to in kako ponižno so jih pozdravljali ljudje! Samo en pogled je spremljal voz jezno. Bil je pogled ubogega, pomoči prosečega tučca. Tudi on je stopal za vozom, toda ne več pomoči proseč in ponižno, ampak jezno in trdno. Glad ga je že čisto izmučil, toda ni se zmenil za to, ampak jezno je ponavljaj pred se svojo prisego. Deček v vozu pa je opazil tučca in dejal: Glej mati, tam gre človek, katerega si ti odpodila od hiše. Otrokovo govorjenje je mater bolelo.

Pot proti kolodvoru je bila med železnično progo in bregom, tako, da je preostajala za postajo le ozka dolina. Tukaj je bila vožnja silno nevarna.

Gospa je vodila konja vedno le po isti poti. Vožila je radi varnosti prav počasi, tako, da jo je mož, katerega je imenovala prej potepuha, prav lahko prehitel. V gozdu se je vsedel na kamen, da bi pustil voz mimo. Tedaj se je začel močen žvižg bližajočega se vlaka.

Radi nenavadno močnega žvižga se je konj splasil, se vspjel kvišku in v divjih skokih je šlo sedaj proti železnični progi. Nevarnost je bila, da pride voz pod vlak.

Mož na kamenu je to zapazil. Gospa, kateri so ušli vajeti iz rok, je v smrtnem strahu prišla otroka. Preko kamena je bila sedaj pot proti pogubljenju. Zapazila je sedaj moža, ki ga je odpodila prej preko praga in ga imenovala lenuha.

„In če bi potrebovali kedaj moje pomoči, kakor jaz zdaj!“ tako se je tedaj zarotil. Kako hitro je uslišalo nebo kletev ubožca!

Toda čudo! Zdaj, ko se je približal trenotek, da se maščuje, odbežal je nakrat črni srd maščevanja iz njegovega srca, čut ljubezni do bližnjega ga je prešinil. Hitro skoči k vozu, obdrži konja in zakriči: Izstopite, moje moči pešajo! Gospa je ubogala, skočila z otrokom z voza in se zgrudila na tla . . .

„Kje je voz s konjem in kje rešitelj, katerega bi s polnimi rokami obdarila!“ Tisti ubožec, katerega je tako kruto odpodila, se je pa nad njo tako plemenito maščeval!

Vlak je oddrdral, in na postaji so izstopali potniki, med njimi tudi trgovec N. iz mesta — mrzlično je objel svojo soprogo.

„Si nepoškodovana, draga, in dete tudi. Čudež! Velik čudež!“ dejal je trepetaje.

Mlada gospa ni odgovorila, samo iskala je z očmi po ubogem popotniku, da bi ga prosila odpuščanja. — Tedaj prinese čvetero krepkih mož na nosilnici krvavo truplo. Bilo je grozno razmesarjeno.

„Oh Bog! vzdihne gospa pri pogledu na mrtvega potnika, „kako krivico sem ti storila. Pognala sem te lažnega od hiše, hotela sem spustiti celo psa nad te, samo zatregel, ker si prosil, a sedaj si zato še življenje žrtvoval za-me.“

Potnik je namreč tik pred progo zgrabil konja, da je gospa izstopila, a konj je vrgel nesrečneža pod vlak. Ta mož se je plemenito maščeval!

Res! Mnogokrat bije pod zaznojeno srajco plemenitejši srce, kot pod svilen obleko!

Pripovedka o strahu.

(Priobčil Januš Golec.)

Sv. Gore! Kje je pač ta kraj? Menda brezpotrebno vprašanje, saj ga pozna vsak od prvega Prieka do zadnjega sraslega Hrvata; vsak ve, da so sv. Gore velika Marijina božja pot na Spodnjem Štajerskem blizu Sotle. Prijazna in velika romarska cerkev te že od daleč pozdravlja in nehoté šepeta, da na tem prijaznem hribu kraljuje „Kraljica nebes in zemlje“, ki poslušna in uslišuje že skozi stoletja ponižne prošnje pobožnih vernikov. Kedaj da se je ta romarska cerkev pozidala, koliko oltarjev ima, kako je poslikana, vsega tega ti ne bodem razkladal, dragi bralec, kajti vse to je že popisal mož, ki ima nekaj več v glavi, nego jaz? Objavil je ta mož na dolgo in široko zgodovino svetišča, opisal vse stavbe na romarskem hribu, priobčil tudi vse pripovedke, ki mu jih je zaupal svetogorski mežnar Cenek; samo na eno je pozabil, ne vem, ali mu je Cenek ni povedal, ali pa že nima prave zgodovinske podlage? Kratko malo, da se ne pozabi ta prigodbica povedati, ti jo hočem jaz ravno tako, kakor sem jo na lastna ušesa čul od Ceneke, že dolgoletnega cerkovnika na sv. Gorah.

Strah je v sredi votel, okoli in okoli ga pa ni nič, tako so mi večkrat pravili moj oče, ki še sedaj prav nič ne verujejo v strahove. Na sv. Gorah pa, in sicer v cerkveni hiši, ki te prva pozdravi, ako po hribu prideš na prvo ravnino, na kateri ob času shodov stanujejo duhovniki, baje straši, in pravilo mi je o tem strahu že več verodostojnih prič. Jeli je ta strah tudi enak ali pa vsaj podoben onemu, ki ga moj oče še sedaj označujejo, da je namreč v sredini votel, okoli in okoli ga pa nič ni, tega nikakor ne bodem trdil? Ne gre se namreč pri tej pripovedki, ki ti jo hočem povedati, za ta strah v cerkveni hiši, ampak za onega v Boštjanovi kapelici na vrhu gore, tik romarske cerkve kakih pet minut v hrib od že omenjene, strahov polne cerkvene hiše. Ta kapelica sv. Boštjana je žalibog dandanes zapuščena; eden, in sicer

prvi del, če začnemo z glavnimi vrati, služi kramarjem in kafetarcom v shrambo, v drugem, v katerem je tudi ena postelja, si pa ob času shodov ponoči preteguje Cenek od romarskih bolh opikane noge in ude. Ravno ta drugi prostor je za našo povest velevažen.

Leta . . . številke sem že pozabil, pač nisem bil nikdar v zgodovini prav dobro podkovan, so se nekaj pokvarile orgle na sv. Gorah. Dobili so mojstra, da bi jih popravil, ne vem že od kod, morda celo iz Dunaja, ker je bil trd Nemeec kot svetogorske skale, in imel seboj pomočnika tudi nemške krvi. Po dnevi je ta mojster popravljaj orgle, po noči pa spal s pomočnikom, ki ga je zval za Mihelna, v že omenjeni Boštjanovi kapelici. Cenek, sedaj mežnar na sv. Gorah, bil je tedaj še mlad in neoženjen, pa navihani in poln muh, kakor še sedaj, dasiravno je že v letih. Stanoval je Cenek pri svoji materi v mežnariji, tudi kakih pet minut pod cerkvijo. Ko je prišel ta nemški mojster popravljaj orgle na sv. Gore, pomagal mu je tudi Cenek pri delu, seveda kolikor je pač znal. Pogovarjali so se o raznih rečeh, gotovo po nemški. Tudi Cenek ni hotel pustiti Nemeec zadnje besede, in v svoji nemščini, saj je bil menda vojak, ker je še sedaj zdrav in krepak, razkladal je temu mojstru in pomočniku, da straši na tem znamenitem hribu. Nemeec ga je debelo gledal pri tem pripovedovanju, skimoval z ramami; najbrž je imel iste pojme o strahu, kot moj oče, in rekel po temeljitem preudarku: „Jaz se že ne bojim, če bi prišlo tudi dvajset ta hudih prav toplih iz pekla nad mene.“ Tako Tomaževo govorjenje, in še povrh iz nemških ust, užalilo je tudi gorskega Ceneke tako, da se je premagoval celi dan in ni nobene več zinj, ampak vedno tuhtal, kako bi plačal neverjetnega Nemeca. Proti večeru se mu je že posvetilo nekaj v glavi, kajti zasmejal se je kar na lepem, pogladil se zadovoljno po glavi in zamrmral sam s seboj, gotovo slovenski: „Tako bom napravil; nimaš še ne Cenek same ajdovščice v glavi, kakor ti mati večkrat očitajo.“

Stemnilo se je kmalu, kajti o Martinovem je itak kmalu noč. Tudi naši delavci pri orglah so nehali z delom, ko je legel mrak na goro; mojster in pomočnik sta se potegnili v Boštjanovo kapelico, Cenek pa domov k materi. Hudomušni Cenek je kmalu povečerjal, kar so mu mati pripravili, smuknil skozi hišna vrata v kamro in tam zbral dve najbolj težki verigi, skrnil jih je skrbno pod sukno in hajdi ž njimi na goro k Boštjanovi kapeli. Prišedši na vrh, pogleda skrbno skozi okno v izbo, kjer sta stanovala mojster in pomočnik. Nista še spala, imela sta luč, in ker je bilo tudi precej hladno, sta si kurila v železni peči. Pomočnik je že ležal v postelji, mojster pa je bosonog in v samih hlačah se grel pri peči in puhaj iz pipe. — Gotovo se bode tudi stari kmalu vrgel v posteljo, ker že pomočnik kima, si je mislil Cenek; potem pa, ko bosta oba dreto vlekla, bodem pa poskusil z dvajsetimi zlodji. Toda čakal . . . in čakal je Cenek, mrzel veter je bril čez hrib, zeblo ga je že do kosti, stari mojster pa je še vedno pušil, krilil ter kvantaj nekaj proti pomočniku, ki je že odpiral trudne čeljusti, da se je že veliki Cenek bal za svojo kožo.

Bilo je že okoli enajste ure ponoči, ravno tedaj, ko se razlezejo strahovi po zemlji, pa stari je še vedno krilil z rokami, pljuval, da je kar ropotalo, in kadil iz pipe. Tako pozno je pa tudi Cenka potrpežljivost minila, tresel se je že kot kužek od mraza, pograbil je jezno svoje verige ter jih vlekel enkrat počasi okrog kapelice, tako, da so glasno rožljale po kamenju. Ko jih privleče zopet do okna, pogleda skozi in vidi, kako je stari že odložil pipo, pazno poslušal, pomočnik pa se je že od strahu pokrnil odoje čez glavo. — Vleče v drugič Cenek verigo okrog kapelice, ni še prišel do polovice, kar zavpije mojster z neznanim glasom: „Mihl!“ Kakor blisk plane tudi pomočnik iz postelje in oba, kakor sta bila, bosa in napol oblečena, je vdereta skozi vrata in v divjem diru po ostrém kamenju navzdol proti mežnariji.

Brž ko Cenek zapazi, kakšen strah da je povzročil, vrže urno verige v grmovje in po krajšem potu odkuri kakor hitro mogoče proti domu. Tiho se splazi na škedenj v svoje ležišče in jame prisiljeno smrčati. Kmalu za njim prideta tudi mojster in pomočnik, ter jameta divje biti po mežnarijskih vratih, kriče: „Mežnarca, za božjo voljo, odprite!“ Bable se res prebudi in spusti strahopetca v sobo. Siromaka, komaj sta se oddahnila in blelih obrazov pripovedovala materi mežnariji o groznem strahu okrog Boštjanove kapelice. Obojkla sta si na begu bose noge tako ob ostrém kamenju, da jima je moral drugi dan Cenek v St. Petru kupiti copate, ker čevljev nista mogla obuti vsled ran.

Ubogi Nemeec si je menda odslej zapomnil, kaj je dvajset ta hudih, ko je v copatah zapuščal sv. Gore in sploh slovensko zemljo. Gorskí Cenek pa še sedaj rad pripoveduje, kako je izplačal tega nemškega bahača.

Bogatini.

(Božična dogodbica — R. Bende.)

Bilo je tisti dan pred Božičem. Počasi, kakor da se loči nerado od ljubkih sel in prijaznih vasic, se je bližalo solnce snežnim vrhovom. Še en sladki in ljub pogled, še en poljub mrzlim, ledenim skalam, in zablestela je snežna odeja. Potem je bilo vse kakor mrtvo, samo zapad je žarel, kakor bi ga kdo napolnil s krvjo. Lahnih korakov je stopal skozi dolino mrak in božanstveni mir ga je spremljal. Preko snežne planjave so zapeli zvonovi svojo večerno pesem, in slišala so jo bedna sela in vasice in sleherni je